

Vastaus valtuustoaloitteeseen Vihti mukaan Urhean yläkouluverkostoon

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 40
276/00.01.03.00/2024

Valtuutettu Noora Jussila sekä 16 muuta kunnanvaltuutettua esittävät aloitteessaan (KV 10.6.2024 §37, liite 13) pyynnön selvittää kunnassa mahdollisuutta liittyä Urhean (pääkaupunkiseudun urheiluakatemia) yläkouluverkostoon. Urhea – toiminta on Suomen Olympiakomitean alaista toimintaa. Siihen osallistuvilla yläkouluilla on Suomen Olympiakomitean myöntämä urheiluoppilaitos -status. <https://urhea.fi/> Urhean yläkoulutoiminta sisältää *Kasva Urheilijaksi* -opetuksen koulussa sekä fysiikka- ja lajiharjoitukset koulupäivän yhteydessä.

Aloitteessa tuodaan esille, että toiminnan tavoitteena on tukea nuorta urheilijaa valmennuksen ja kaksoisuran keinoin mahdollistamalla nuorelle osallistuminen lajiharjoitteluun koulupäivien yhteydessä. Aloitteen mukaan toiminta auttaa tavoitteellisesti urheilevaa nuorta ajankäytössään; koulunkäynnin ja muun arkielämän toimintojen yhdistämisessä. Urhea - yläkouluverkostoon liittyminen lisäisi aloitteen tekijöiden mukaan myös kunnan houkuttelevuutta, veto- ja pitovoimaa.

Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia yläkouluverkostossa on mukana Vantaa, Helsinki, Espoo, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi ja Tuusula. Mukana on yhteensä 65 koulua ja yli 3000 urheilusta kiinnostunutta nuorta. Urheassa on kolme erilaista toimintamallia: urheiluyläkoulut (urheiluluokat), liikuntapainotteiset koulut (liikuntaluokat) ja liikuntalähikoulut, joissa toimintaan sitoudutaan ilman soveltuvuuskokeita.

Vastauksena aloitteeseen esitetään seuraavaa:

Kuten aloitteessa todetaan, on olemassa kolme erilaista Urhea - toimintamallia. Useimmissa aloitteessa mainituista kunnista Urhea-toimintaan on hyvin rajallinen määrä paikkoja ja oppilaat karsitaan luokkiin liikunnallisia taitoja laajasti mittaavilla pääsykokeilla. Muutamissa kunnissa Urhea-toimintaan on mahdollisuus osallistua jokaisella 7.–9. luokan oppilaalla omassa lähikouluksaan ilman erillisiä pääsykokeita, tästä esimerkkinä Vantaa.

Viime aikojen koulutussosiologisessa tutkimuksessa painotetun opetuksen luokat ovat joutuneet kriittiseen tarkastelun kohteeksi. Julkisessa keskustelussa on ollut esillä huoli koulutuksen eriytymisestä. Suomessa koulujen sekä luokkien väliset erot ovat tutkimusten mukaan kasvaneet (mm. Pisa, Karvi ja Kansainvälisen koulutussaavutusten arviointijärjestön IEA:n TIMSS-tutkimus). Vuosina 2011–2018 toteutetun metropolialueen 14 kuntaa kattaneen seurantatutkimuksen eräs keskeinen löydös oli luokkien välisten erojen kasvaminen erityisesti yläkoulun aikana (Kupiainen, S. 2016). Osittain tästä syystä kunnissa on ollut pikemminkin pyrkimys luopua kuin lisätä painotetun opetuksen luokkia. Vihdissä on ollut aikoinaan muutama painotetun opetuksen luokka, mutta niistä on luovuttu. Painotettuihin luokkiin resurssoinen vie myös resurssia muulta

opetukselta ja tällaisissa luokissa opiskelevat oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa muihin oppilaisiin nähden, koska painotetun opetuksen ryhmitys kattaa yleensä kaikkien oppiaineiden opiskelun koko yläkoulun ajan, kuten tutkimuksissa on havaittu.

Vihdin kaikilla yläkouluilla on pyritty tukemaan tavoitteellisesti urheilevia nuoria mahdollistamalla heille osallistuminen oman urheilulajinsa harjoituksiin. Erityisistä järjestelyistä on sovittu kouluilla yksilökohtaisesti tavoitteellisesti urheilevan nuoren ja tämän perheen kanssa.

Tiistaiamuisin jokaisen Vihdin yläkoulun lukujärjestykseen on varattu oppilaille mahdollisuus osallistua lajiharjoitteluun omatoimisesti ennen koulupäivän alkamista (Urhea-toiminnassa mukana olevissa kunnissa aamutreenit). Sitä varten on varattuna tila Etelä-Nummelan liikuntahallilta (Aura Light Certos Arena) klo 7.45-8.45. Paikalla on liikunnanohjaaja valvomassa toimintaa.

Lisäksi oppilaille on pyritty järjestämään mahdollisuuksia harjoittaa omaa lajiaan koulupäivän aikana valinnaisainekurssien kautta. Esimerkiksi Nummelanharjun ja Kuoppanummen yläkouluilla on yhteinen valinnaisainekurssi, joka on toteutettu Urhea-toiminnan kaltaisena yhteistyössä Kisakallion kanssa. Vihdin koulut ovat myös mukana Harrastamisen Suomen mallissa (Hobby Hour), joka tarjoaa maksuttomia ja kaikille avoimia liikuntaharrastuksia koulupäivien yhteydessä. Vihdin kunta panostaa tähän toimintaan taloudellisesti merkittävällä summalla. Lisäksi kouluilla tuetaan liikkumista mm. liikuntavälituntien ja -teemapäivien muodossa.

Urhea -toiminnan lajiharjoitukset toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri liikuntaseurojen kanssa. Kaupunkien seuratoiminnassa on palkattuna vakinaisia työntekijöitä, joka mahdollistaa tiiviin yhteistyön. Urhea-toiminnassa pyritään rakentamaan myös toimivaa koulu-koti-seura-yhteistyötä, jonka avulla nuoren tasapainoinen arki turvataan. Vihdissä toimivilla seuroilla on hyvin vähän vakinaisesti palkattuja työntekijöitä, eli toimijat ovat pääsääntöisesti vapaaehtoisia ja käyvät päivätyössä muualla, jonka vuoksi irroittautuminen tämän kaltaiseen säännölliseen toimintaan on haasteellista. Asia on tullut ilmi mm. viime keväänä koulukerhoihin liittyvän kartoituskyselyn yhteydessä. Yhteistyökumppaneita liikuntakerhoihin on ollut haastavaa löytää, yhtä-kahta seura lukuunottamatta. Kunnan liikuntatilat ovat myös hyvin tiiviissä käytössä, eikä vapaita vuoroja tahdo löytyä. Vihdin neljällä eri yläkoululla on lisäksi hyvin erilaiset lähtökohdat toteuttaa Urhean kaltaista toimintaa erityisesti tilojen suhteen, mikäli ajatellaan Vantaan mallin kaltaista toimintaa.

Urhea -toimintaan osallistuvilta kunnilta vaaditaan taloudellista panostusta. Esimerkiksi Vantaan kaupunki tukee Urhea -toimintaa maksamalla urheiluseurojen valmentajille ohjauspalkkiota liikunta-avustuksina ja tarjoaa liikuntatilat ilmaiseksi käyttöön. Harjoitukset toteutetaan yhteistyössä paikallisten seurojen kanssa ja ne ovat osallistujille ilmaisia. Oppilailta osallistuminen Urhea -toimintaan vaatii pitkäjänteistä sitoutumista koulutyön rinnalla.

Useissa kunnissa/ kaupungeissa lajitreeneihin kulkeminen on mahdollista sisäistä joukkoliikennettä hyväksikäyttäen. Vihdissä vastaavanlaista mahdollisuutta ei ole, joka tulisi myös ottaa huomioon, mikäli Urhea -yläkouluverkostoon liittymistä harkittaisiin kunnassa vakavasti. Vihdin yläkoulujen rehtoreiden kanssa (14.8.2024) pidetyssä palaverissa käsitelimme aloitetta ja pohdimme Urhea -yläkouluverkostoon liittymisen sijaan mahdollisuutta varata ensi lukuvuoden lukujärjestyksiin yhteisen iltapäivään aikaa omatoimiselle lajiharjoittelulle (esimerkiksi keskiviikkoisin, tiistai- ja keskiviikkoisin), jolloin koulupäivä päättyisi kaikilla oppilailla aikaisemmin. On kuitenkin muistettava, että Vihdin kouluissa on suuri määrä koulukuljetuksen piirissä olevia oppilaita ja sillä on merkittävä vaikutus koulujen lukujärjestyksen suunnitteluun, koska koulukuljetukset ovat hyvin suuri kustannuserä kunnalle.

Liikunnan edistämiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät sinänsä vahvasti Vihdin kunnan arvoihin ja tästä näkökulmasta Urhea-toiminta tukisi kunnan arvojen mukaista toimintaa. Liikkumisen merkitystä painotetaan kuntastrategiassa, hyvinvointisuunnitelmassa, kunnan Liikkumissuunnitelmassa, perusopetuksen toimintaa ohjaavissa opetussuunnitelmissa sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Kaikille yhteisenä tavoitteena on aktiivisen ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistaminen vihtiläisille. Vihdissä toimii runsaasti erilaisia liikuntajärjestöjä, jotka tarjoavat kuntalaisille monipuolisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kunta on myös panostanut erilaisiin liikuntatiloihin, niin sisä- kuin ulkotiloihin. Vihdin liittymisen Urhea-yläkouluverkostoon vaatisi kuitenkin laajempaa linjakeskustelua opetusjärjestelyihin liittyen.

Yläkouluverkostoon liittymisen sijaan esitämme, että ensi lukuvuoden valinnaisainetarjonta sekä lukujärjestystekniset asiat otetaan lähempään tarkasteluun tulevilla rehtorikokouksissa ja yhteistyöverkostoissa.

Valmistelija	Kirsi Hyvämäki etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 4675 239 Hanna Arvilommi etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 042 1563
Esittelijä	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen
Ehdotus	Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.
Päätös	Sivistyslautakunta päätti antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle seuraavan vastauksen valtuustoaloitteeseen: Kuten aloitteessa todetaan, on olemassa kolme erilaista Urhea -toimintamallia. Useimmissa aloitteissa mainituista kunnista Urhea-toimintaan on hyvin rajallinen määrä paikkoja ja oppilaat karsitaan luokkiin liikunnallisia taitoja laajasti mittaavilla pääsykokeilla. Muutamissa kunnissa

Urhea-toimintaan on mahdollisuus osallistua jokaisella 7.–9. luokan oppilaalla omassa lähikoulussaan ilman erillisiä pääsykokeita, tästä esimerkkinä Vantaa.

Viime aikojen koulutussosiologisessa tutkimuksessa painotetun opetuksen luokat ovat joutuneet kriittiseen tarkastelun kohteeksi. Julkisessa keskustelussa on ollut esillä huoli koulutuksen eriytymisestä. Suomessa koulujen sekä luokkien väliset erot ovat tutkimusten mukaan kasvaneet (mm. Pisa, Karvi ja Kansainvälisen koulutussaavutusten arviointijärjestön IEA:n TIMSS-tutkimus). Vuosina 2011–2018 toteutetun metropolialueen 14 kuntaa kattaneen seurantatutkimuksen eräs keskeinen löydös oli luokkien välisten erojen kasvaminen erityisesti yläkoulun aikana (Kupiainen, S. 2016). Osittain tästä syystä kunnissa on ollut pikemminkin pyrkimys luopua kuin lisätä painotetun opetuksen luokkia. Vihdissä on ollut aikoinaan muutama painotetun opetuksen luokka, mutta niistä on luovuttu. Painotettuihin luokkiin resurssoinen vie myös resurssia muulta opetukselta ja tällaisissa luokissa opiskelevat oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa muihin oppilaisiin nähden, koska painotetun opetuksen ryhmitys kattaa yleensä kaikkien oppiaineiden opiskelun koko yläkoulun ajan, kuten tutkimuksissa on havaittu.

Vihdin kaikilla yläkouluilla on pyritty tukemaan tavoitteellisesti urheilevia nuoria mahdollistamalla heille osallistuminen oman urheilulajinsa harjoitukseen. Erityisistä järjestelyistä on sovittu kouluilla yksilökohtaisesti tavoitteellisesti urheilevan nuoren ja tämän perheen kanssa.

Tiistaiamuisin jokaisen Vihdin yläkoulun lukujärjestykseen on varattu oppilaille mahdollisuus osallistua lajiharjoitteluun omatoimisesti ennen koulupäivän alkamista (Urhea-toiminnassa mukana olevissa kunnissa aamutreenit). Sitä varten on varattuna tila Etelä-Nummelan liikuntahallilta (Aura Light Certos Arena) klo 7.45-8.45. Paikalla on liikunnanohjaaja valvomassa toimintaa.

Lisäksi oppilaille on pyritty järjestämään mahdollisuuksia harjoittaa omaa lajiaan koulupäivän aikana valinnaisainekurssien kautta. Esimerkiksi Nummelanharjun ja Kuoppanummen yläkouluilla on yhteinen valinnaisainekurssi, joka on toteutettu Urhea-toiminnan kaltaisena yhteistyössä Kisakallion kanssa. Vihdin koulut ovat myös mukana Harrastamisen Suomen mallissa (Hobby Hour), joka tarjoaa maksuttomia ja kaikille avoimia liikuntaharrastuksia koulupäivien yhteydessä. Vihdin kunta panostaa tähän toimintaan taloudellisesti merkittävällä summalla. Lisäksi kouluilla tuetaan liikkumista mm. liikuntavälituntien ja -teemapäivien muodossa.

Urhea -toiminnan lajiharjoitukset toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri liikuntaseurojen kanssa. Kaupunkien seuratoiminnassa on palkattuna vakinaisia työntekijöitä, joka mahdollistaa tiiviin yhteistyön. Urhea-toiminnassa pyritään rakentamaan myös toimivaa koulu–koti–seura-yhteistyötä, jonka avulla nuoren tasapainoinen arki turvataan. Vihdissä toimivilla seuroilla on hyvin vähän vakinaisesti palkattuja työntekijöitä, eli toimijat ovat pääsääntöisesti vapaaehtoisia ja käyvät päivätyössä muualla,

jonka vuoksi irroittautuminen tämän kaltaiseen säännölliseen toimintaan on haasteellista. Asia on tullut ilmi mm. viime keväänä koulukerhoihin liittyvän kartoituskyselyn yhteydessä. Yhteistyökumppaneita liikuntakerhoihin on ollut haastavaa löytää, yhtä-kahta seuraa lukuunottamatta. Kunnan liikuntatilat ovat myös hyvin tiiviissä käytössä, eikä vapaita vuoroja tahdo löytyä. Vihdin neljällä eri yläkoululla on lisäksi hyvin erilaiset lähtökohdat toteuttaa Urhean kaltaista toimintaa erityisesti tilojen suhteen, mikäli ajatellaan Vantaan mallin kaltaista toimintaa.

Urhea -toimintaan osallistuvilta kunnilta vaaditaan taloudellista panostusta. Esimerkiksi Vantaan kaupunki tukee Urhea -toimintaa maksamalla urheiluseurojen valmentajille ohjauspalkkiota liikunta-avustuksina ja tarjoaa liikuntatilat ilmaiseksi käyttöön. Harjoitukset toteutetaan yhteistyössä paikallisten seurojen kanssa ja ne ovat osallistujille ilmaisia. Oppilailta osallistuminen Urhea -toimintaan vaatii pitkäjänteistä sitoutumista koulutyön rinnalla.

Useissa kunnissa/ kaupungeissa lajitreeneihin kulkeminen on mahdollista sisäistä joukkoliikennettä hyväksikäyttäen. Vihdissä vastaavanlaista mahdollisuutta ei ole, joka tulisi myös ottaa huomioon, mikäli Urhea -yläkouluverkostoon liittymistä harkittaisiin kunnassa vakavasti. Vihdin yläkoulujen rehtoreiden kanssa (14.8.2024) pidetyssä palaverissa käsitelimme aloitetta ja pohdimme Urhea -yläkouluverkostoon liittymisen sijaan mahdollisuutta varata ensi lukuvuoden lukujärjestyksiin yhteen iltapäivään aikaa omatoimiselle lajiharjoittelulle (esimerkiksi keskiviikkoisin, tiistai-aiamuun lisäksi), jolloin koulupäivä päättyisi kaikilla oppilailla aikaisemmin. On kuitenkin muistettava, että Vihdin kouluissa on suuri määrä koulukuljetuksen piirissä olevia oppilaita ja sillä on merkittävä vaikutus koulujen lukujärjestysten suunnitteluun, koska koulukuljetukset ovat hyvin suuri kustannuserä kunnalle.

Liikunnan edistämiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät sinänsä vahvasti Vihdin kunnan arvoihin ja tästä näkökulmasta Urhea-toiminta tukisi kunnan arvojen mukaista toimintaa. Liikkumisen merkitystä painotetaan kuntastrategiassa, hyvinvointisuunnitelmassa, kunnan Liikkumisohjelmassa, perusopetuksen toimintaa ohjaavissa opetussuunnitelmissa sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Kaikille yhteisenä tavoitteena on aktiivisen ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistaminen vihtiläisille. Vihdissä toimii runsaasti erilaisia liikuntajärjestöjä, jotka tarjoavat kuntalaisille monipuolisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kunta on myös panostanut erilaisiin liikuntatiloihin, niin sisä- kuin ulkotiloihin. Vihdin liittyminen Urhea-yläkouluverkostoon vaatisi kuitenkin laajempaa linjakeskustelua opetusjärjestelyihin liittyen.

Yläkouluverkostoon liittymisen sijaan esitämme, että ensi lukuvuoden valinnaisainetarjonta sekä lukujärjestystekniset asiat otetaan lähempään tarkasteluun tulevissa rehtorikokouksissa ja yhteistyöverkostoissa.